

Capitolul 1

YOGA DIZOLVĂ TOATE GRANIȚELE

Patanjali spune:

Văzutul se compune din elementele și organele de simț și are proprietățile și calitățile stabilității, acțiunii și inerției, iar obiectivele sale esențiale sunt experiența și eliberarea văzătorului.

Cele trei *gunas*-uri – stabilitatea, acțiunea și inerția – au patru stadii: definit, nedefinit, indicat și nemanifestat.

Văzătorul, cu toate că este conștiința pură, atunci când se află înglobat în natură, percepe realitatea prin distorsiunile minții. Văzutul există numai de dragul văzătorului.

Cu toate că văzutul este mort pentru cel care a atins eliberarea, el continuă să acționeze pentru ceilalți, deoarece este comun tuturor.

Văzătorul și văzutul se unesc pentru ca natura reală a fiecăruia să poată fi realizată.

Cauza acestei uniuni este ignoranța.

Mintea științifică credea că există posibilitatea cunoașterii impersonale. De fapt, aceasta era tocmai definiția atitudinii științifice. Prin „cunoaștere impersonală”, se înțelege că cel care cunoaște, cunoscătorul, trebuie să rămână un simplu spectator. Nu este nevoie de participarea sa. Mai mult decât atât, dacă interacționează cu obiectul cunoscut, simpla sa participare transformă cunoașterea respectivă în „neștiințifică”. Cunoscătorul științific trebuie să rămână un observator detașat și sub nicio formă să nu se implice în ceea ce cunoaște. Dar lucrurile nu mai stau așa.

Știința a trecut și ea într-o nouă etapă. În ultimele trei sau patru decenii, știința a realizat că această atitudine este eronată. Nu există nicio cunoaștere care să poată primi atributul de „impersonală”. Cunoașterea este personală prin însăși natura ei. Nu există cunoaștere detașată, pentru că a ști înseamnă a fi atașat. Nu există posibilitatea ca cineva să cunoască ceva ca simplu spectator – este necesară participarea sa. Prin urmare, granițele nu mai sunt clare în zilele noastre.

Poetul spunea că felul lui de a cunoaște este unul personal. Când un poet cunoaște o floare, el nu știe nimic despre ea în vechea manieră a științei. Nu este un observator din afară. El devine acea floare într-un mod foarte profund: pătrunde în floare și îi permite florii să pătrundă în el. Este o întâlnire profundă între cei doi. Și în acea întâlnire, natura florii îi devine cunoscută.

Acum știința spune și ea că atunci când observi un lucru, participi la el – oricât de puțin, dar totuși participi. Poetul spune că atunci când privești o floare, ea nu mai este aceeași ca înainte să o privești, pentru că ai intrat în ea, ai devenit o parte din ființa ei. Însuși faptul că ai privit-o este acum o

parte din ea; nu mai este la fel ca înainte. O floare care crește pe marginea unei cărări necunoscute din pădure, pe unde nu trece nimeni, este diferită de cea la care tocmai s-a uitat cineva. Floarea nu mai este aceeași. Floarea îl schimbă pe privitor și privitorul schimbă floarea. Se manifestă o nouă calitate.

Un asemenea mod de a vedea lucrurile era în regulă pentru poeți. Oricum, nu se aștepta nimeni din partea lor să fie foarte raționali și științifici. Dar iată acum că și știința spune același lucru, în baza observațiilor de laborator: când cercetătorul observă un obiect, obiectul respectiv își schimbă calitățile. Observatorul a participat la procesul observării și calitățile obiectului observat s-au schimbat. Fizicienii afirmă acum că atomii se mișcă diferit când nu-i observă nimeni. Dar dacă îi observă cineva, ei își schimbă imediat modul de a se mișca. Este ca atunci când faceți baie: dacă realizați că cineva se uită la voi prin gaura cheii, vă schimbați imediat comportamentul. La fel și atomul: când simte că cineva se uită la el, se schimbă, începe să se comporte diferit.

Acestea erau granițele: știința era învățată să fie absolut impersonală, arta era la mijloc, între știință și religie, și se implica parțial în procesul observării, iar religia însemna participare totală.

Poetul privește floarea și timp de câteva momente, și el, și floarea dispar. Dar acelea sunt doar întrezăriri ale unei stări superioare de conștiință. Timp de câteva secunde, se stabilește un contact, după care fiecare se deplasează în direcția lui, se despart. Ce se întâmplă însă atunci când un mistic, o ființă religioasă, privește o floare? Participarea sa este totală. Nu este fragmentară. Cunosătorul și obiectul cunoscut se dizolvă unul în altul; numai energia vibrantă dintre cei doi rămâne. Rămâne

experiența: cel care experimentează nu mai este același, și nici cel experimentat. Polaritățile dispar, obiectul și subiectul dispar, toate granițele s-au pierdut.

Religia înseamnă participare totală. Poezia, arta, pictura înseamnă participare parțială.

Știința însemna neparticipare la nimic, dar lucrurile s-au schimbat. Știința s-a apropiat de poezie, de religie. Granițele sunt foarte neclare în zilele noastre. Acum cincizeci de ani, un om instruit în spirit științific ar fi râs de Patanjali, ar fi râs foarte tare de Shankara și de *Vedanta* și și-ar fi spus în sinea lui că acei oameni, cu siguranță, sunt nebuni. Dar acum este imposibil să râdă cineva de Patanjali, după ce s-a dovedit că aforismele lui sunt mai mult decât adevărate.

Pe măsură ce știința pătrunde tot mai mult în profunzimea materiei, yoga se dovedește tot mai adevărată, tot mai valabilă. Acesta a fost dintotdeauna punctul de vedere al yoghinilor: tot ce există formează o unitate. Separarea, divizarea, granițele sunt provizorii și ele există din cauza ignoranței. Iar ignoranța este necesară. Este absolut necesară pentru evoluția spirituală. Omul trebuie să treacă prin ea, să sufere, să o experimenteze – dar și să o depășească. Ignoranța nu este acasă, este doar o trecere. Lumea aceasta este doar o trecere, o încercare a separării, un divorț.

Dacă treci prin ea și începi să înțelegi existența, te apropii tot mai mult de căsătorie, din ce în ce mai mult, până când deodată, într-o bună zi, ești căsătorit – căsătorit cu totalitatea din care toate separările au dispărut. Este o căsătorie beatifică. În starea de separare, te confrunți cu suferința pentru că separarea este falsă. Ea există numai din cauză că nu înțelegi. Există în neînțelegerea ta. Este asemeni unui vis.

Dormi și visezi o mie de lucruri, apoi într-o dimineață te trezești și constăți că toate au dispărut. Deodată începi să râzi. Totul ți se pare atât de ridicol! Nu-ți vine să crezi, păreau atât de reale! Nu-ți vine să crezi că ai fost înșelat atât de mult timp. Cum a fost posibil să te lași fermecat de imaginile care pluteau în mintea ta, de gânduri asemeni baloanelor de săpun? Și apoi privești: totul este atât de solid, atât de real, atât de plin de substanță!

La fel se întâmplă și cu cel care ajunge să cunoască realitatea. Dar realitatea poate fi cunoscută numai prin participare profundă. Dacă nu participi la ea, o vei cunoaște din exterior, ca un străin. Poți să te apropii de o casă, poți să te învârti în jurul ei și să afli unele lucruri despre ea, dar rămâi tot pe-afară, tot la periferia ei. Vezi pereții din exterior, nu ai cum să cunoști casa pe dinăuntru.

Câteodată, adăpostit de întuneric, te strecoari în casă ca un hoț. Poetul este un hoț, omul de știință rămâne un străin, iar omul religios este oaspetele casei. El nu vine noaptea, nu vine să fure. Hoțul poate ști, la rândul lui, unele lucruri despre casă, mai multe decât omul de știință, care doar s-a învârtit, s-a tot învârtit în jurul casei, dar nu a intrat niciodată să vadă cum e înăuntru. Chiar și un poet știe unele lucruri pe care omul de știință nu le va afla niciodată, pentru că poetul a fost totuși în casă, a intrat, chiar dacă era noapte și pe el nu-l invitase nimeni. Nu a venit ca musafir, pe ușa din față.

Omul religios intră în casă ca invitat. Și-a câștigat acest drept. El știe lucruri nu doar despre casă, dar îi cunoaște și proprietarul, întrucât este oaspetele lui. Cunoaște nu doar casa materială, dar și gazda imaterială care se află acolo, chiar în mijlocul casei. Știe cine este proprietarul.

Știința cunoaște doar materia. Artă întrezărește uneori imaterialul, pentru că se apropie uneori de proprietar ca un hoț, dar, fiindu-i teamă, nu-l vede bine. Îi vede fața, dar este întuneric și-i este teamă, iar atunci când ți-e teamă, greșești mereu câte ceva. Artă este un hoț care tremură de frică. Dar atunci când intri în casă ca oaspete invitat – ți-ai câștigat dreptul de a fi acolo prin invitație – gazda te ia în brațe și îți urează bun venit. Și astfel vei cunoaște însuși centrul realității.

În India, avem două cuvinte pentru „poet”. În nicio altă limbă nu există două cuvinte care să însemne „poet”, pentru că nu este nevoie. Unul singur este de ajuns. Explică fenomenul poeziei, așadar *poet* este de ajuns. Dar în sanscrită avem două cuvinte, *kavi* și *rishi*, iar distincția dintre ele este foarte subtilă și merită să fie înțeleasă. *Kavi* este un poet care intră în casă ca un hoț. El participă la realitate, prin urmare este poet, dar cunoașterea lui este fragmentară. În unele momente... știți, dacă hoțul se află în casă și deodată fulgeră, el poate vedea din interior, la lumina fulgerului, întreaga casă, dar totul durează o singură clipă. Fulgerul a trecut și totul redevine un vis.

Poetul ajunge să vadă uneori realitatea, dar cumva în mod nelegitim. De aceea trăiți uneori o mare surpriză: citiți un poem, vă place foarte mult, simțiți că vă pătrunde în inimă, sunteți profund mișcați și ați dori să cunoașteți omul care a creat acele versuri. Dar când întâlniți omul, poetul, sunteți dezamăgiți: nu găsiți în el nimic din ceea ce v-a inspirat poezia respectivă. În zborul poeziei, era extraordinar, dar când stați față-n față cu poetul, vedeți că este cum nu se poate mai comun. Ce s-a întâmplat?

Nu vă vine să credeți că o asemenea nestemată s-a născut dintr-un om atât de obișnuit. Dar lucrul acesta s-a întâmplat

din cauză că poetul nu este locuitor permanent al templului. Este doar un hoț. Intră câteodată, pe întuneric. E mai bine decât să se învârtă pe afară pe lângă ziduri; cel puțin zărește ceva. Apoi cântă despre ce a zărit – observați că este o continuă nostalgie în ființa lui, după realizarea de o clipă pe care a avut-o. O cântă din nou și din nou, dar atunci când o cântă, aceasta nu mai este experiența lui curentă. Este undeva în trecut, o amintire, o evocare, nu o realitate.

Rishi este oaspetele invitat să locuiască în templu. Cuvântul *rishi* înseamnă „văzător”. Și cuvântul *kavi* înseamnă tot „văzător” – ambele înseamnă „cel care a văzut”. Care este diferența? Diferența este că *rishi* și-a câștigat acest drept. A intrat în casă la lumina zilei, pe ușa din față. Nu a intrat neinvitat, nu a încălcat proprietatea nimănui. Este întâmpinat cu căldură, gazda îl primește în casa ei. Și el cântă despre ceea ce a văzut, dar cântecul lui este total diferit de poezia obișnuită. *Upanishadele* sunt poezie pură, la fel *Vedele* – poezie născută din inima unor *rishi*. Aceștia nu erau poeți obișnuiți. Erau poeți extraordinari – extraordinari în sensul că ei aveau legitimitate să vadă lucrurile pe care le-au văzut. Poezia lor nu provine din furt.

Dar lucrul acesta este posibil numai după ce înveți să participi total la realitate – acest lucru este yoga. *Yoga* înseamnă întâlnire. *Yoga* înseamnă căsătorie. *Yoga* înseamnă uniune. *Yoga* înseamnă să te contopești, să dizolvi separarea, să topești toate granițele, astfel încât cunoscătorul și cel cunoscut să devină unul. Aceasta este căutarea științei yoga.

Cu câteva decenii în urmă, știința a devenit conștientă că nu poate exista o altă cunoaștere decât personală. Yoga spune că toată cunoașterea este absolut personală, și cu cât este mai

personală, cu atât mai bine. Trebuie să te implici: trebuie să devii floarea, piatra, luna, marea și nisipul. Orice privești, trebuie să fii deopotrivă subiectul și obiectul. Trebuie să te implici, să participi. Numai atunci viața vibrează în tine în ritmul tău. Numai atunci nu-i impui vieții o vibrație falsă.

Știința este agresiune, poezia este hoție, iar religia este participare.

Acum încercați să înțelegeți aceste *sutre* ale lui Patanjali.

Văzutul se compune din elementele și organele de simț și are proprietățile și calitățile stabilității, acțiunii și inerției, iar obiectivele sale esențiale sunt experiența și eliberarea văzătorului.

Primul lucru pe care trebuie să-l înțelegeți este acela că lumea există pentru ca voi să atingeți eliberarea. Cu siguranță, v-ați întrebat de multe ori: „De ce există această lume? De ce este atât de multă suferință? Pentru ce? Care este rostul ei?” Mulți vin la mine și îmi spun: „Aceasta este întrebarea supremă: de ce suntem aici? Dacă viața este atât de plină de suferință, care este rostul ei? Dacă Dumnezeu există, de ce nu poate să distrugă acest haos? De ce nu poate să distrugă suferința, iadul din lume? De ce îi forțează pe oameni să trăiască în el?” Yoga are răspunsul. Patanjali spune: „...*obiectivele sale esențiale sunt experiența și eliberarea văzătorului.*”

Este un antrenament. Suferința este un antrenament. Este imposibil să vă maturizați fără suferință. Este ca un foc: aurul are nevoie să treacă prin foc ca să se purifice. Dacă aurul s-ar întreba „de ce?”, ar rămâne impur, fără valoare. Numai trecând prin foc, tot ce nu este aur va fi ars, astfel încât să rămână doar

aurul cel mai pur. La acest lucru se referă eliberarea: este o maturizare, o creștere atât de profundă încât tot ce este inutil este ars și rămâne doar puritatea, rămâne doar inocența.

Nu este nicio altă cale de a realiza acest lucru. Nu poate să existe altă cale. Dacă vreți să cunoașteți sașietatea, trebuie mai întâi să vă fie foame. Dacă vreți să evitați foamea, veți evita și sașietatea. Dacă vreți să cunoașteți voluptatea de a bea, trebuie mai întâi să vă fie sete. Dar dacă spuneți: „Eu nu vreau să-mi fie sete”, atunci vă veți lipsi de momentul minunat al primei înghițituri după ce v-a fost foarte sete. Dacă vreți să știți ce este lumina, trebuie să treceți prin întunericul nopții. Acesta vă pregătește pentru întâlnirea cu lumina, vă ajută să înțelegeți ce este ea. Dacă vreți să știți ce este viața, trebuie să treceți prin moarte. Moartea creează în voi sensibilitatea care vă va ajuta să cunoașteți viața. Toate aceste aspecte nu se opun unul altuia; sunt complementare.

Nu există opoziții în lume; există doar complementarități. Lumea „aceasta” există pentru ca să cunoașteți lumea „cealaltă”. „Acesta” există pentru ca să-l cunoașteți pe „acela”. Materialul există ca să cunoașteți spiritualul. Iadul există ca să cunoașteți raiul – acesta este scopul. Dacă vreți să evitați un aspect, le veți evita pe amândouă, pentru că ele sunt două fețe ale aceluiași lucru. Odată înțeles, nu va mai fi suferință. Veți ști că este vorba de un antrenament, de o disciplină. Disciplina este grea, dar așa trebuie să fie pentru ca din ea să se nască maturitatea reală.

Yoga spune că lumea aceasta este o școală, o școală unde puteți învăța. Nu trebuie să evitați nimic. Nu încercați să fugiți de ea. Trăiți-o, trăiți-o în totalitate, astfel încât să nu fie nevoie să o trăiți din nou. Aceasta înseamnă că o persoană care a atins iluminarea nu se mai întoarce niciodată – nu mai are nevoie